
Denis Bango
v rozhovore s
Patrikom Garajom
ANARCHISTI!
svetci sme

Denis Bango

v rozhovore s

Patrikom Garajom

ANAR

CHISTI

Autori: © Denis Bango, Patrik Garaj 2026
Vydal: © N Press, s. r. o., v roku 2026
ako svoju 185. publikáciu
Vydanie prvé

ISBN 978-80-8230-464-3

Drahé čitateľstvo,

keď som mal asi 12 rokov, dostala sa mi do rúk kniha *Lennon v Rolling Stone*, v ktorej je zverejnená necenzurovaná verzia jeho rozhovoru pre tento časopis. Fascinoval ma chaotický tok myšlienok a absolútne žiadne dávanie si servítky pred ústa, čo viedlo Johna niekedy k takým vyjadreniam, nad ktorými mi často ostal rozum stáť. Povedal som si, že toto je ono, toto chcem urobiť jedného dňa aj ja. Iba tak improvizovať do éteru svoje názory na všeličo možné.

Keď ma Monika Kompaníková oslovila s návrhom na knihu, neprichádzalo do úvahy nič iné než si splniť tento malý detský sen. Na spísanie filozofických úvah a podobných podivností tento formát nie je vhodný. A na niečo ako biografia či spomínanie, hoci už nie som tínedžer, nie som ani dostatočne starý. Patrik Garaj, obrovský hudobný nadšenec a človek otvorený debatám aj o nie úplne bežných veciach, mi bol najlepším spovedníkom, akého som si mohol priať. Preto chcem obom, Monike aj Patrikovi, poďakovať za túto skúsenosť a možno aj za nakopnutie k tomu, aby som sa v budúcnosti začal venovať písaniu, čo je tiež jeden z mojich malých detských snov. Ešte sa im musím poďakovať za trpezlivosť, pretože kto ma pozná, vie, že to so mnou nie je ľahké.

Francúzsky postmoderný filozof Jacques Derrida vymyslel také nenápadné slovné spojenie — *transcendentálne označované* – týkajúce sa pojmov, ktoré v západnom logocentrizme automaticky vnímame ako už vopred absolútne definované, oddelené od fluidnosti jazyka a uzavreté širšej interpretácii, pričom také v skutočnosti nie sú. Alebo proste niečo také, ak som ho aspoň čiastočne správne pochopil. Takýchto pojmov sa v rozhovore vynorí veľa a budú sa objavovať často. Či už politické pojmy ako komunizmus, fašizmus, anarchizmus, alebo metafyzické pojmy ako Boh, morálka, dialektika a podobne.

Radšej ako dávanie návodov preferujem v odpovediach kladenie otázok s otvoreným koncom. Nie náhodou mám na rozdiel od Nietzscheho rád Sokrata. Takže ak sa niekomu pri niektorých témach a odpovediach zastaví rozum a pochybovačne zdvihne obočie ako ja pri čítaní rozhovoru s Johnom, budem to považovať za súčasť splneného sna. Vďaka za to.

Mám vás rád. Vidíme sa na koncertoch.

Denis

Stojí na pódiu, pod ním skáče dav. Kocka na košeli, dlhý vlas a imidž chlapca odvedľa pripomínajú Cobaina. A Ježiša. Vie to dať aj na hulváta, zrazu z neho srší punk. Po kadenciu slov a surové bity si odskakuje k rapu, ale inak z tohto poľa veľkých húb a žmýkania peňazí úplne vypadáva. Sadne si, zoberie španielku a do spotených tvárí songwritersky zacituje Liverpool. Presunie sa ku klavíru. Elton to nie je, ale plynú z neho aj veľmi nežné registre. Je to šou kontrastov, muzikálnosti a názoru.

Medzi skladbami robí reklamu empatii a solidárnosti. To je preňho ten každodenný modus, ktorým sa dá vzdorovať diktátu súťaživosti kapitálu. Revolúcia je síce mŕtva, ale ešte stále sme tu my. Rozdáva vodu do predných radov, stará sa o dobro svojej society, klanu, rodiny. Príde aj na pravidelnú výzvu nebáť sa hovoriť o tom, keď duša trpí.

Je to mesiáš z backstageu, anarchokresťan, trubadúr lásky aj drzá držka. Vlajkonosič utópie, otec scény, Nietzscheho pravnuk, sezónny okultista, stalker Beatles, polovičný Róm, samozvaný Cigán, filozof zo zadných radov. Debatér o stave sveta, o fašizme, socializme, demokracii. Na pódiových plátnach sa nezjavuje jeho tvár, ale zábery pouličného násilia.

Najprv založil punkových The Wilderness, potom vkĺzol do chiméry Fvck_Kvlt. Platňová diskografia sa blíži k desiatke, fanúšikovia aj kritika dávajú palec hore. Hrá pred tisíckami ľudí na Pohode, na ortodoxne sold out vianočnom klavírnom matiné v rozhlase aj v prachu na Garážach pre hŕstku poskakujúcej mládeže. Na Večere trojkráľovom hosťuje u Kirschnerky, sám Robert Smith si ho vyberá za predskokana The Cure na Pohode. Suverénne (zatiaľ) surfuje medzi under- a overgroundom.

Jeho primárny modus je hudba. Ale v momente, keď zaznie prvý tón a štek na pódiu, otvára sa toľko tém, že by mohli naplniť celú knihu. Vyskúšame? Jasné, nie je to žiadny matuzalem, ktorý by už mal bilancovať, ledva dosiahol Kristove roky. A nemá ani afekt riaditeľa zemegule, ktorý

by mal potrebu vyjadriť sa k všetkému. Katalóg zvedavých otázok sa však rýchlo plní.

Súhlasí. Ako miesto stretnutí si volí sterilnú zasadačku. Žiadny hlučný šenk, myseľ sa chce sústrediť. Počas niekoľkých mesiacov dochádza z Trnavy do Bratislavy ako na klavír. Kávu nepije, chodí von fajčiť a spotrebuje litre minerálky.

Na prvom stretnutí dostane úvodnú prednášku o tom, že populárna hudba je komplexný systém znakov. A že samotný hudobný prejav je len jedným z nich. Práve z tohto dôvodu sa zrejme bude o čom baviť. Slušne si to celé vypočuje a potom zahlási: „Mám taký výrok, ktorý často opakujem. Že od momentu, keď v 50. rokoch prišiel rock'n'roll, už hudba nie je len o hudbe. Dám si to asi patentovať."

Okej, takže si rozumieme a môžeme začať.

Patrik

WAR IS OVER!

IF YOU WANT IT

Love and Peace from John & Yoko

Ak hudba nie je len o hudbe a ty ňou naplno žiješ, čo je na nej pre teba to zásadné?

Je toho viac. Jedna vec je čosi, čo som zrejme pochytil od Johna Lennona. Čosi, čo sa mi na ňom páčilo hlavne v jeho ranej sólovej tvorbe. Pri počúvaní Lennona máš pocit, že ten človek sedí vedľa teba. Že sa s tebou baví.

Minule som hľadal rozdiel medzi Beach Boys a Beatles. Je ich, samozrejme, veľa. Ale jeden pre mňa vytŕčal pri počúvaní ich albumov *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* a *Pet Sounds*, čo sú obrovské míľniky v histórii pop hudby. V jeden deň som si ich pustil celé za sebou. Uvedomil som si, že keď počúvaš *Pet Sounds* od Beach Boys, čo je nádherný, geniálny, prelomový album, tak máš pocit, ako keby si sedel v kine a pozeral sa na to celé na plátne. Ale keď počúvaš Seržanta Peppera, tak sa ti zdá, že tí beatlesáci tam sedia s tebou. Priamo vedľa teba.

Toto si často pri hudbe všímam. Keď sám tvorím, upriamujem pozornosť na tento aspekt. Chcem, aby poslucháč mal pocit, že sa so mnou buď háda, polemizuje, alebo mi pritakáva. Má mať pocit kontaktu z očí do očí. To je pre mňa jedna z dôležitých vecí.

Vidím, že prídu ďalšie.

Druhá vec súvisí s tým, že pri počúvaní hudby a aj pri jej tvorení sú pre mňa na prvom mieste harmónia a melódia. Nie sú to teda primárne texty. Harmónia a melódia. To je pre mňa gro všetkého. A ja hľadám akúsi univerzálnu kombináciu týchto dvoch elementov. Takú, ktorú keď ľudia započujú, tak im niečo klikne v hlave a nakoniec sa všetci pochytáme za ruky a začneme žiť v mieri. Čosi ako heknutie mozgu cez hudbu.

Odmalička mám predstavu, že také niečo musí existovať. Viem, že je to nereálne. Viem, že z biologického ani nijakého iného hľadiska to nedáva zmysel. Ale aj tak sa tej predstavy držím. Neprekáža mi jej iracionálnosť.

Rolu textov by som nezniţoval, tie tvoje tiež pôsobia tak, že chcú heknúť mozog. Ako ich teda vnímaš?
K textom odjakživa pristupujem ako k istému druhu propagandy. Keď ich píšem, snažím sa nájsť spôsob, ako niekedy podvratne, inokedy priamo podsúvať myšlienky, ktoré považujem za dôležité. Je to priznane manipulatívne.

Ale istá miera manipulatívnosti je prítomná v podstate pri každom medziľudskom kontakte. Ja mám na mysli pozitívnu manipuláciu. Vždy keď sa s niekým bavíš o niečom, na čo v tej chvíli nemáte identické pohľady, tak sa nie tajne, ale otvorene snažíš pozitívne manipulovať jeho myslenie takým spôsobom, aby čo najlepšie pochopil tvoj pohľad a možno ho aj prijal.

Takto pristupujem k textom. Hájim isté stanoviská, niektoré sú menné, niektoré aj také, ktoré považujem za absolútne dané. Nie preto, že som sa tak rozhodol a že som tvrdohlavý. Ale preto, lebo si ich viem nepriestrelne obhájiť. Dovtedy, kým mi ich niekto nerozbije kvalitnou argumentáciou, budem ich naďalej hájiť a v textoch a v hudbe im budem robiť propagandu.

Nie je to teda klamlivá propaganda ani škodlivá manipulácia. A nie je to vždy iba o politických statementoch, ale aj o principiálnych filozofických východiskách.

Aj k tomu ťa niekto inšpiroval?
V tomto bol pre mňa opäť veľkou inšpiráciou John Lennon. Napríklad keď bola vojna vo Vietname, všade bola reklama na vojnu a na to, aby si sa k celej tej vojnovej mašinérii pridal. A on si povedal: „Okej, tak my poďme robiť reklamu mieru.“ A začali kampane War Is Over! (If You Want It) a Give Peace a Chance.

Jasné, že Lennon nebol žiadny etalón morálky. V niečom bol obrovský pokrytec. Mám to všetko naštudované. Ale pri tomto mi naozaj zasvietila nad hlavou žiarovka. Že čo všetko sa dá s hudbou robiť. Zobrať reklamu na vojnu, obrátiť ju naruby a začať robiť propagandu mieru. Jeho prístup mal na mňa obrovský vplyv.

Hudobné biografie mávajú dva scenáre. Podľa jedného niekto najprv hudbu vo veľkom pasívne nasáva a až potom sa stane hudobníkom či hudobníčkou. Druhý scenár je, že sa človek narodí do hudobníckej rodiny. Prinesie si niečo v génoch alebo ho k hudbe vedie najbližšie okolie. Nájdeš sa v tom?

U mňa to bolo tak, že keď som ešte ani nevedel na ničom hrať, už som bol rozhodnutý, že budem hudobník. Že budem tým, kým som teraz. Vedel som to ešte predtým, než som sa začal učiť hrať na klavíri. Teda na synťáku, lebo ku klavíru by som sa nedostal. Na to sme boli príliš chudobní. Aj na ten synťák musel mame učiteľ z hudobky požičať. Podľa neho som bol výnimočný talent, tak nám pomohol.

Cieľ stať sa hudobníkom som mal hneď. Povedal by som, že už v maminom bruchu som hral na klávesoch a bol som rozhodnutý. Veľmi skoro som sa tak začal aj prejavovať. Hovoril som, že budem ako henten ujo na pódiu, ktorý má pod sebou kopec ľudí a všetci mu tlieskajú.

Som síce z muzikantskej rodiny, ale nikto ma do hudby nenútil. Tato bol hudobník, mal kapelu. Brat tiež. Mama si furt doma spievala, stále hrala nejaká hudba. Často si ma počas pospevovania iba tak zavolala, že „poď, zaspievaj mi dvojhlas“. Nebolo to tak, že „budeš muzikant, spravíme ho z teba“.

Ako prvé som chcel byť bubeník. Bicie ma fascinovali a dodnes sú mojím najobľúbenejším nástrojom. Keď tatko doniesol domov synťák, vždy som si na ňom nastavil zvuk bicích. On iba došiel, prepol mi to na zvuk piana a povedal: „Denisko, toto je lepšie, skúšaj toto.“ To bol jediný zásah do môjho hudobného rozhodovania a vždy na to spomínam s úsmevom. Inak som mal absolútnu hudobnú slobodu. Čudujem sa, že keď som sa narodil, moje prvé slovo nebolo rock’n’roll alebo niečo také.

Ale pripúšťaš, že hudobné podhubie v rodine malo na teba vplyv?
Jasné, určite som to podvedome vnímal. Predstavujem si, že už keď ma doniesli domov z pôrodnice, bola to prvá vec, ktorá na mňa začala vplývať. Tá hudba okolo, muzikálnosť, mamino spievanie, to, že tato bol muzikant a brat neskôr môj hudobný mentor. Je o jedenásť rokov starší a pre mňa je gitarový génius. Veľa vecí súvisiacich s hudbou som vďaka nemu dostal na zlatom podnose. Tak ako som dýchal, ako som pil a jedol, tak som bol aj rozhodnutý, že moja cesta životom bude hudba. Bolo to tam hneď, na prvú šupu.

Zatiaľ o tom hovoríš tak všeobecne. Spomenieš si na konkrétnu hudbu, ktorá ti znela v ušiach?
Viem, čo doma hralo. Boli to Beatles, AC/DC, Queen, T-Rex, Slade, Sweet, Metallica, Nirvana a tak ďalej. Toto išlo doma z rádia a bráchovi z kaziet. Pamätám si moment, keď som prvýkrát sám naladil hudbu. Mal som možno tri roky a hral som sa s rádiom. Chytil som nejakú stanicu a ako prvé tam zaznelo: „V mládí jsem se učil hrobařem." (spieva) Je to skladba *Hrobař* od českej kapely Premier. Bol to ich hit v 90. rokoch.

Keď sme mali krst platne *Mŕtva revolúcia* v Bratislave, tak vzadu na pódiu stálo jedno pianíno. Týpek, ktorý nás tam sprevádzal, hovorí, že bolo použité v klipe pre túto pesničku. Ja kukám, že to vážne? A nemôžem na ňom hrať? Ale už bolo rozbité a rozladené. Vybavila sa mi však pri tom spomienka na ten moment s rádiom. Bolo to také milé, malé prepojenie s detstvom. A vtipné je, že neskôr v živote som chvíľu hrobárom bol.

Tú skladbu si si zapamätal preto, lebo bola prvá alebo sa ti aj páčila?
Myslím, že sa mi to páčilo. Malo to také tvrdé gitary. A súviselo to zrejme aj s tým, že ako dieťa som nenávidel detské pesničky. Vtedy letel Martin Madej, Peter Nagy s deťmi

a tieto veci. Neznášal som to. Keď som mal asi päť, dostal som na narodeniny kazetu. Kdesi z jarmoku. Bol to *Peter Nagy & deti*. Ale keďže to nebola originálka, dalo sa na ňu nahrávať. Tak som si na ňu nahral AC/DC z cédečka.

Spomenieš si na nejakú skladbu, platňu alebo skupinu, ktorá ťa potom ako prvá zásadnejšie oslovila?
Áno. Ale začnem viac zoširoka. Prvú pesničku som zložil, keď som mal päť alebo šesť. Dokonca som si ju aj dosť dlho pamätal. Čiže dosť skoro som sa začal vŕtať v komponovaní. Ale nevedel som, ako ďalej, čo by som mal spraviť. Myslel som si, že byť hudobníkom znamená tú postupnosť od hudobky cez konzervatórium a tak ďalej.

Zásadný moment nastal, keď mi sesternicin frajer strčil do ruky kazetu a hovorí, že toto počúvaj, to je skutočná hudba. Bola to Nirvana, album *Nevermind*. Mal som asi šesť rokov. Nirvanu som už registroval, mame sa páčil Kurt a určite sa to doma aj púšťalo. Ale v tom hudobnom zhluku to pre mňa nevyčnievalo. Teraz som si to pustil cielene a pripravený sa na to sústrediť.

A zrazu som to pochopil. Že aha, ísť do hudby znamená dať dokopy kamarátov a urobiť skupinu. Musíme byť aspoň traja, tak ako oni. Jeden bude hrať na tom, druhý na hentom a tretí budem ja vpredu, ako Kurt. A môžeme začať. To bol ten moment. Na základe toho som v tretej triede na základke dal dokopy prvú kapelu.

Keď si predstavíme šesťročné dieťa, ako počúva Nirvanu, tak to nie je ten generačný level, pre koho to oni robili. Ale spomínam si, že mňa na základke zase dosť oslovila prvá platňa Tublatanky. Na socík to bolo celkom zjavenie.
Tá prvá platňa od Tublatanky je brutálna. Milujem ju. Je to ešte trochu také punkové. No ale mňa ten album Nirvany oslovil aj preto, lebo som už mal čo-to navnímané z tvrdej hudby, žiadna kapela však ku mne neprehovárala tak, že

by vo mne vzbudila potrebné odhodlanie. Skôr ma občas chytili konkrétne pesničky.

Napríklad som bol posadnutý skladbou *Basket Case* od Green Day. Museli sme s mamou volať do rádia, aby mi ju zahrali. Nevedel som, ako sa volá, tak som im to mal zaspievať, aby ju mohli nájsť. Čiže vo vysielaní zaznelo, že „máme tu na dráte malého Deniska a on nám zaspieva svoju obľúbenú pesničku". A ja som teda do éteru odspieval Green Day. Mama to celé nahrala na kazetu. Aj tú skladbu, takže som ju mohol dookola počúvať.

Ale nebola to ešte tá rozbuška, ako keď prišla Nirvana. Keď som počúval *Nevermind*, tak sa okrem zistenia, ako funguje kapela, dostavilo aj čosi iné. Na tom Kurtovi bolo niečo, čo na to šesťročné decko zapôsobilo. Akýmsi zvláštnym spôsobom som rozumel tomu zmaru a depresii, ktoré z neho išli. Bol už niekoľko rokov po smrti a ja som aj vedel prečo. A porozumel som aj tomu, že hudba môže byť potenciálnym vykúpením z tejto vnútornej bolesti.

Poznačilo ma to aj tak, že odvtedy som nemal rád interpretov, ktorí boli príliš okázalí. Samozrejme, boli výnimky ako napríklad Freddie Mercury. Takí ako on kompenzovali tú okázalosť svojou genialitou. Ale ten smer, ktorým ma vystrelila Nirvana, zapríčinil, že som išiel úplne mimo kapiel ako Kiss, Mötley Crüe, celého toho hair metalu a okázalého glam rocku. Opäť s výnimkami. Milujem totiž Davida Bowieho, Slade, Sweet a T-Rex. Ale oni neboli ako Kiss a iné kapely z toho obdobia, pri ktorých išlo len o to, že my sme chlapi, tu máme čajky, chlast a drogy.

Nirvana do mňa vsadila niečo úplne iné. Niečo ľudskejšie a zraniteľnejšie. To, že sa hudbou nevymedzuješ voči poslucháčovi, nestaviaš sa na nejaký piedestál. Netváriš sa, že ja som hore a vy dole. Pochopil som, že hudba je niečo, čo nás spája. Hľadáme v nej čosi spoločné pre všetkých napriek tomu, že sa v mnohých veciach líšime. Nirvana mi ukázala, že hudba je komunitná záležitosť, je to spôsob komunikácie a prijatia. Sebaprijatia a aj prijatia druhých. Toto všetko sa ku mne dostalo cez Nirvanu.

Mali sme doma načierno káblovku, takže som mohol pozerať MTV a iné hudobné kanály. V kuse som kontroloval, kedy sa objaví nejaký ich klip. Dodnes som nimi poznačený a tvorí to zásadnú časť môjho hudobného modusu operandi.

Toto znie ako zásadný iniciačný moment. Mal si ich viac?
Mal som tri takéto momenty. Prvý bol s Nirvanou, druhý s Beatles. Mal som obdobie, keď som koketoval s myšlienkou, že sa na muziku vyseriem. Chodil som päť rokov do hudobky a tam ma učili úplné hovno. Myslel som si, že ma budú učiť klasiku. Namiesto toho som hral kadejaké etudy a nudné cvičenia. To ma demotivovalo.

Raz som sa z vlastnej iniciatívy naučil hrať Mozartov *Turecký pochod*. Zahral som to učiteľovi a on, že to nie je dobre, že to sa takto nehrá, nech hrám ďalej tie posraté etudy. Tak ma to znechutilo, že som z hudobky po piatich rokoch odišiel a povedal som si, že sa stanem profesionálnym skejťákom. Jazdenie mi išlo dobre. Časom som však z nudy začal čítať bratove knihy o Beatles. Poznal som ich, ale keďže sa to doma furt hralo, tak to pre mňa bola hudba, od ktorej som sa tak trochu dištancoval. Veď ja som si našiel niečo svoje – punk, Nirvanu a v tom čase som už počúval aj rap.

V tých knihách o Beatles boli príbehy o tom, ako vznikali jednotlivé pesničky, a hlavne ich kritické rozbory. Pochopil som, že to nebola len jedna z milióna kapiel, ale že mali oveľa zásadnejší význam než ktokoľvek iný. V jednej z kníh som si o pesničke *She Said She Said* prečítal, že to bol proto punk. Že to bola v zásade jedna z prvých punkových pesničiek. A to dlho predtým, než prišiel regulárny punk. Ja si hovorím: moment, čo sa mi serú do môjho obľúbeného žánru? To si musím vypočuť.

Tak som sa hrabal v bráchových nahrávkach, našiel som album *Revolver* a pustil si tú skladbu. A hovorím si, že fíha, okej, to je brutálny punk! Vtedy sa to začalo. Úplne som otočil a pri ďalšom počúvaní Beatles sa mi postupne začal meniť život.

Hovoril si o období, keď si chcel s hudbou skončiť. Beatles ťa k nej vrátili?

Áno, vrátili ma k nej a ja som začal znova komponovať. Začal som hrať aj na gitare a tým pre mňa nastal totálny hudobný *big bang*. A to som ich objavil desiatky rokov po ich rozpade. Na mňa to malo rovnaký vplyv ako na ľudí v 60. rokoch. Svet začal byť farebnejší, úplne inak som začal rozmýšľať, bolo to totálne znovuzrodenie. Prežívam ho dodnes. Stále som fanatik do Beatles. Keď niekde som a vypijem si, garantujem ti, že v istom momente sa debata stočí k Beatles a budeš ma musieť stopnúť.

No a potom tu bol ešte tretí moment.

Kto to bol?

Sex Pistols. Oni boli vlastne antitézou k Beatles, k celému rocku 60. rokov, k megakapelám ako Led Zeppelin. Vedel som, že nejakí Sex Pistols existovali, niekde som ich už aj počul. Ale ja som sa vnímal skôr ako neo punker, počúval som Green Day, Blink 182 a taký ten mix s hiphopom. Myslel som si, že Sex Pistols sú akýsi obstarožný punk.

Vtedy som chodil na prázdniny za rodinou do Čiech a oni mali internet. My sme internet nemali, mama nás vychovávala sama, na takéto veci neboli prachy. Preto som sa tešil, že cez prázdniny budem fajnovo celé dni kukať YouTube. Aj tak bolo. A zrazu som si len tak spomenul na Sex Pistols. Že ozaj, idem si pozrieť, ako to vlastne znie. Doma sme nemali ich nahrávky, brácho nebol veľmi do punku.

Našiel som teda Sex Pistols a *Anarchy in the UK*. Bol k tomu aj videoklip, akýsi zostrih z koncertov. Pustil som si to a za tie tri a pol minúty, čo ten song trvá, som urobil otočku o takmer 180 stupňov. Skladba sa začala, ja som na to pozeral, song bežal a ja som sa postupne menil.

Keď sa to skončilo, tak od toho momentu existoval Denis pred *Anarchy in the UK* a Denis po *Anarchy in the UK*. Bolo to rovnaké ako tá zmena s Beatles. No a album *Never Mind the Bollocks, Here's the Sex Pistols* považujem za najlepší album v histórii ľudstva.

To je silné tvrdenie.
Jo. Viem povedať o nejakom songu od Beatles, že je najlepší na svete, ale neviem to povedať o niektorom ich albume. Ani o Seržantovi Pepperovi, ani o inom. Ale *Never Mind the Bollocks* je podľa mňa najlepší album, ktorý bol kedy nahratý.

Tak povedz pár viet, že prečo.
Ten album má jednu vlastnosť, ktorú má máloktorý iný. Hlavne teda z toho obdobia. Znie súčasne v hocijakej dobe. Keď pustíš *Never Mind the Bollocks* niekomu, kto predtým Sex Pistols nepočul, a povieš mu, že ten album vznikol pred týždňom, tak ti to zožerie. Ver tomu, že ti to uverí. Pusti si to, ten zvuk je univerzálny. Nie je sedemdesiatkový. Pustíš si Beatles a hneď vieš, že sú to 60. roky. Alebo je kopa iných platní, pri ktorých hneď vieš, že sú to 80. či 90. roky. Cítiš to už z ich zvuku.

Ale to, že je niečo zvukovo nadčasové, ešte neznamená, že to musí byť najlepšie.
Je to len jeden z dôvodov, prečo je tá platňa pre mňa taká magická. Druhá vec je, že je to jeden z albumov, ktoré zmenili smerovanie hudobného priemyslu. Takým spôsobom, že sa všetci zľakli. Podarilo sa to napríklad aj Nirvane. Beatles k tomu dospeli postupne. Ale Beatles, keďže pred nimi nebol žiadny precedens, v zásade celý ten priemysel odštartovali.

Pri Sex Pistols to však bolo tak, že došla banda úplných magorov, ktorí zo dňa na deň rozvrátili a nabúrali jeho mechanizmy. A pupkatí magnáti z najvrchnejších kancelárií sa zľakli, že, kurva, ako toto predáme? Samozrejme, nakoniec zistili, ako to predať. Tak ako vždy. Ale predsa sa nejaké pravidlá museli zmeniť, niektoré veci začali fungovať inak. Zrazu tu boli iní hráči. Istá forma nezávislosti a do-it-yourself princípy sa stali normou, niečím bežným. A zmenil to

jeden posratý album. Samozrejme, bolo za tým celé hnutie, ale tento album rozbil ten pomyselný výklad.

Ďalšia vec je politická. John Lydon je dnes, vzhľadom na to, čo sa z neho stalo a že podporuje Trumpa, jedno obrovské sklamanie. Bol vlastne vždy do istej miery zakomplexovaný a nekonzistentný pokrytec. Ale predstavme si tú drzosť, že sa v Británii v 70. rokoch dostaneš na rockový piedestál, tam vykrikuješ o anarchizme a začneš šťať na kráľovnú! A to ešte spôsobom, ktorý je brutálne nákazlivý. Až tak, že jedným songom infikuješ aj 14-ročného fagana v ďalšom tisícročí a milióny ďalších v úplne iných končinách.

Nepoznám niečo infekčnejšie ako punk. Kritické množstvo ľudí sa k punku dostalo cez dva výkriky: „No future!" a „I wanna be anarchy!" A k tomu tie najostrejšie gitary v hre. Zrazu fakt dostaneš chuť všetko rozbíjať a ničiť. Je to presne ako v songu *Anarchy in the UK*, keď Lydon spieva, že nevie, čo chce, ale vie, ako to dosiahnuť. Tento nelogický, paradoxný, ale zároveň totálne pochopiteľný výkrik prebodol aj mňa. Rok som chodil ako v tranze, ako v totálnej hypnóze, len som chcel robiť zle. A toto so mnou urobil jeden album.

Platňa *Never Mind the Bollocks, Here's the Sex Pistols* aj skladba *Anarchy in the UK* sa veľmi priblížili k tomu *hacku* v hlave, ku ktorému sa chcem hudobne dostať. Existuje kopec muziky, ktorá dokáže človeka postupne transformovať. Ale aby hudba spôsobila, že sa v tebe začne hromadiť toľko energie, až ju začneš ventilovať niekedy až nezmyselnou agresiou? To je niečo ojedinelé. Možno to nie je práve najsympatickejšie vyústenie, ako v mojom prípade z tohto obdobia, ale je to dôkaz, že hudba dokáže meniť osobnosť. V tom songu a v tej platni vidím na to patent. Neviem o ničom inom, čo by to dokázalo.

Hovoríš teda na základe vlastnej skúsenosti o tom, ako ťa hudba naozaj zmenila.

Áno, totálne. Najbližšie, k čomu to viem prirovnať alebo ako to opísať, je kresťanské znovuzrodenie. Keď sa niekto

obrátiť na vieru alebo konvertuje, tak akoby sa znovu narodil. Takto by sa dalo opísať to, čo so mnou porobila hudba v týchto zlomových momentoch. Bol to akt znovuzrodenia.

Prečo práve hudba toto dokáže?
Na to sa aj ja často pýtam. Napríklad keď sa bavím s niekým, kto sa venuje maľbe, poézii alebo literatúre, pýtam sa: „Počuj, jebe mi? Som zaujatý? Je to iba tým, že sám som hudobník? Prečo mám pocit, že hudba je niekde úplne inde ako ostatné druhy umenia? Že sa dotýka niečoho špecifického v nás, čoho sa nedotýka nič iné?“

V rámci môjho súkromného prieskumu mi to zatiaľ všetci opýtaní potvrdili. Či už sa daný človek venoval maľbe, alebo inému umeniu než hudbe, vždy súhlasil s tým, že hudba je kdesi úplne inde.

A prečo teda?
Často rozmýšľam, čím to je. Nemám na to ultimátnu odpoveď. Ale sú tu isté možnosti. Napríklad dostupnosť hudby. Mnohé z prevratného umenia, napríklad v maľbe alebo v literatúre, nie sú diela, ktoré máš okamžite a vždy k dispozícii.

Niektoré sú len v Louvri, a keď ich chceš vidieť naživo, musíš ísť do Paríža.
Presne tak. Ale hudba funguje aj vtedy, keď ju nemáš fyzicky alebo digitálne dostupnú. Keď ešte neexistovali nahrávky, tak si ľudia spievali. Stretneš sa s kamošmi a môžete začať spolu hrať. To je tá dostupnosť.

Druhá vec je paradoxnosť nehmatateľnosti a neviditeľnosti hudby. Hudba je fyzikálne vysvetliteľná, čiže istým spôsobom tu je, ale zároveň nie je. Počúvaš ju, vnímaš, vytváraš si pod jej vplyvom obrazy v hlave, ale reálne nie je prítomná. Nechytíš ju, neohneš, nič s ňou nespravíš. Ako keby bola nejakou ozvenou toho, čo je v nás možno… vyššie? Poskytuje akýsi druh metafyzického zážitku, aj človek,

ktorý nie je duchovne založený, v hudbe precíti niečo, čo nevie opísať bez pomoci metafyzických pojmov.

Potom je tu ešte ten aspekt, že pre mnohých ľudí sa pekné zážitky spájajú práve s hudbou. Hudba sa dokáže s týmito zážitkami a s inými spomienkami ľahko spojiť. Počas prvého bozku nečítaš knihu. Kdesi v pozadí môže bežať film, ale keď sa bozkávaš, nesleduješ ho. Ale hudba je tam, preniká tebou. Hudba je ten kamoš, ktorý ti pri prvom sexe šepká: „Dobre ideš, pokračuj!" Je to tvoj dobrý buddy. Hudba narába s ľudskou psychikou spôsobom, ktorým to iné druhy umenia zrejme nedokážu.

A je tu ešte aj to, že hudba je niečo ako jazyk. Literatúra pracuje s jasne definovaným jazykom, s pravidlami, ktoré sme si určili s cieľom sa efektívne a prakticky dorozumievať. Hudba takto nefunguje. Operuje s inými, podivnými pravidlami, ktoré komunikujú s niečím v nás, čo nie je praktické ani efektívne vo viditeľnej sfére. Je to reč.

Mohlo by to byť aj tým, že hudba sa prenáša prostredníctvom vĺn. Je to vibrácia, nejaká forma rezonancie a ty sa pri počúvaní stávaš telesom, ktoré na tú rezonanciu reaguje. Môže ťa rozozvučať. Neviem, či sa to deje pri čítaní knihy alebo pri vnímaní obrazu.
Áno. A dodal by som, že hudba si vyžaduje minimum intelektuálnej námahy. Pri obrazoch alebo literatúre musíš mať nejakú koncepciu, ovládať kontext, do ktorého je to zasadené. Musíš mať nejakú predstavu a schopnosti, vedieť, čo máš hľadať a ako to máš vnímať. Existujú, samozrejme, momenty, keď niekto uvidí obraz a ten k nemu zrazu hlboko prehovorí. Ale to sú individuálne zážitky, nie je to kolektívna skúsenosť. Keď prídeš do galérie, nevidíš tam ľudí naladených na rovnakej vlne, ktorí sa spolu pozerajú na obraz a sú vo vytržení.

Pri hudbe, konkrétne na koncertoch, tento moment nastáva. Spája nás s niečím prvotným, s niečím tranzovým. Ty nemusíš robiť nič, aby si hudbu prijal, aby si ju pochopil a precítil. Len sa necháš uniesť.

Navodenie nejakého duchovného stavu v rámci spoločenstva sa v rôznych kultúrnych kontextoch dialo často pomocou hudby alebo spevu. Či už v náboženstve, alebo v šamanských rituáloch. Má to až prehistorické korene.

A fascinuje nás to dodnes. Evolučne to v nás ostáva. Máme akýsi receptor na to, že keď sa niečo rozozvučí, tak je to povel na duchovné povznesenie.

Vrátim sa ešte k tým zlomovým hudobným momentom. Čiže k Nirvane, Beatles a Sex Pistols. Hovoril si o tom, ako ťa osobnostne aj ideovo nakopli a zmenili. Povedal by si, že ťa ovplyvnili aj hudobne? Že ťa v ich tvorbe niečo inšpirovalo alebo si niečo chcel od nich vyslovene ukradnúť?

Myslíš také technickejšie aspekty? Skladateľské? No jasné, totálne. Môžem s istotou povedať, že Nirvana do mňa vryla istý fíling, takú tú drsnú, tragikomickú melancholiu, smiech cez slzy. Nasal som tú Kurtovu melodiku.

Beatles mi zase priniesli niečo, na čom si absolútne zakladám. Je to totálna hudobná sloboda. Je to uvedomenie si, že hudobné škatuľky sú tu iba na zjednodušenie verbálnej komunikácie o hudbe. Aby sme sa vedeli rýchlejšie pochopiť, keď sa bavíme o nejakej konkrétnej hudbe a jej aspektoch odlišujúcich ju od inej hudby. Nie sú na to, aby sme sa nimi nechali umelecky definovať. *Biely album* od Beatles je pre mňa v tomto obrovským vzorom. Je to zhluk rôznych songov, ktoré znejú, ako keby bol každý z iného albumu.

Preto ma veľmi bavia kontrasty. Môžem mať napríklad totálne agresívny, drsný a výbušný song a priamo ho napojiť na pomalú citlivú baladu. Baví ma toto hranie sa s kontrastmi s tým, že sa objavia sláky vtedy, keď to nečakáš. Je to táto farebnosť, ktorou ma Beatles extrémne ovplyvnili. Okrem milióna ďalších vecí. Inak v štúdiu mám veľkú fotku Beatles, a keď robím muziku, tak sa na nich pozerám. Vážne.

A čo sa týka Sex Pistols, tak som asi nikdy nepočul lepšie gitarové riffy. Možno s výnimkou Led Zeppelin. Keď sme založili The Wilderness, v mojej hlave to mala byť trochu kopírka Sex Pistols. Dovtedy som robil songy tak, že mali byť čo najkomplexnejšie a najzložitejšie. Mám zaznamenaných množstvo pesničiek a nápadov z obdobia, keď som mal dvanásť-trinásť. Myslel som si, že čím komplexnejšie a zložitejšie kompozície sú, tým je to aj hodnotnejšie, teda väčšie umenie. Robil som desaťminútové songy, čo najrozvetvenejšie harmónie a melódie, ktoré asi ani nedávali úplne zmysel. Spravil som pár pekných songov, ale často to bolo zbytočne preplácané.

Sex Pistols mi ukázali niečo, čo dodnes hovorím každému. Aj začínajúcim hudobníkom, ktorí si prídu po nejaké rady – nauč sa tri akordy a založ kapelu. Aj dva akordy stačia. Hlavná je vášeň, všetko ostatné pôjde samo. Nestavaj sa k tomu tak, že najprv sa musíš dostať na takýto a takýto level. Nie! Zober gitaru, dva akordy, nájdi niekoho, kto vie trieskať do kýbla, a urobte kapelu.

Keď si človek pustí napríklad posledný album *Mŕtva revolúcia*, tak mu nutne Beatles nenapadnú. Je to jazda, miestami aj dosť industriálna. A teraz si predstavujem, ako sa pritom pozeráš na fotku Beatles.
Beatles majú na mňa v tomto vplyv, hlavne čo sa týka mindsetu. Nejde o to, či to znie ako oni. Ale o otázku, čo by v tejto chvíli Beatles urobili.

Hovoril si o zistení, že cesta vedie cez založenie kapely. Pristavme sa pri fenoméne hudobnej skupiny. Mať kapelu znamená, že na malom priestore a vo veľmi emotívnej veci spoločne čosi tvoríš. Egá sa prepájajú a vzniká čosi výnimočné. V akom zmysle bol pre teba dôležitý zážitok skupiny?
Toto je moja obľúbená téma. O tom rád hovorím.

No tak sa pýtam.
Ak nerátam srandičku na prvom stupni základnej školy v podobe kapely Dýky, tak prvá kapela, v ktorej som skutočne hral, bola bratova. Tam som sledoval, čo znamená fungovať v skupine. A ako sa tvoria songy. Môj brat je pre mňa v týchto veciach guru. Keď som začal hovoriť o tom, že by som spravil vlastnú kapelu, všetci bratovi kamoši mi dávali jednu radu. Aby som neurobil tú chybu, že si do kapely zoberiem ľudí na základe kamarátstva. Mám si ich vraj vyberať podľa schopností. A ja si hovorím, že čo je to, kurva, za pičovinu.

Takže som to spravil tak, že som The Wilderness založil s kamarátmi a naučil som ich hrať. Nikto z nich nevedel hrať a všetkých som si vybral práve preto, lebo sme boli dobrí kamaráti. Rozdelil som nástroje a naučil som ich, čo s nimi treba robiť. Prvý bubeník bol môj spolužiak na strednej. Počul som, ako si bubnuje o stôl. A ja že ty máš celkom rytmus, máš rád Iron Maiden, počuj, zakladáme kapelu a ty by si mohol hrať na bicích. A on, že áno, vždy chcel hrať na bicích, ale nikdy žiadne nemal. Hovorím, my v skúšobni máme, a že mu ukážem, ako sa na nich hrá. Tak som ho to naučil. Rovnako to bolo pri basákovi a gitaristovi. A bola kapela.

Ja som dovtedy džemoval s bratovými kamošmi, ktorí boli vyprofilovaní muzikanti. Niektorí aj džezmeni. Mal som teda skúsenosti s kvalitnými hudobníkmi. A zrazu som hral so začiatočníkmi. Bubeník držal základný rytmus, basákovi som povedal, aby iba striedal dva tóny, áčko a céčko. Gitaristovi hovorím, tuto drž A dur a takto brnkaj. Ja som do toho začal sólovať a zrazu som si uvedomil, že sa to deje. Že som tu s kamošmi a mám víziu, kam sa to celé bude uberať. Samozrejme, tak, že všetci priložia ruku k dielu. Nie, že ja budem šéf a despota.

Bol to pocit, že sa začína nová cesta, že je to tu a môžem začať niečo budovať. Svoje pesničky, svoje nápady. Veril

som, že chalani sa to naučia, zlepšia sa, že začnú prichádzať s nápadmi aj oni. Vedel som, že to príde. A to práve preto, že sme kamaráti. Nebol to džez ani sofistikované džemovačky ako predtým. Hral som ako totálny začiatočník s totálnymi začiatočníkmi. A bol som nadšený.

Musel si vedieť, že si vyžiada čas, kým niečo dosiahnete.
Veril som im. Aj preto, lebo sme predtým viedli dlhé rozhovory o hudbe. Hudobne sme boli na rovnakej vlne. Len s tým rozdielom, že ja som tú hudbu vedel robiť. A oni mali túžbu ju robiť. To stačilo. Musel som mať len trochu trpezlivosti, ale už na prvom albume som dal priestor aj im. Pre ich pesničky, ich prvé pokusy. Navyše bubeník sa extrémne rýchlo vycibril. Počul som to, už keď búchal po tom stole. Vedel som, že si párkrát sadne za bicie a už mu to pôjde.

Najdôležitejšie je byť na rovnakej vlne, cítiť to prepojenie a kamarátstvo. Dobrá chémia je omnoho dôležitejšia, než mať v kapele nejakého zmrda, ktorý vie zahrať čokoľvek, ale keď dohráte, tak si nemáte čo povedať.

Znie to tak romanticky. Naozaj vám to takto fungovalo? Väčšinou časom dôjde k nejakým napätiam, sú rôzne nástrahy, ktoré môžu počiatočnú eufóriu rozložiť.
Jasné. Nami potom trochu zatriaslo dospievanie, veď kapelu sme založili, keď sme mali pätnásť. Bubeník odišiel po prvom albume, chcel sa aj vrátiť, ale nešlo to. Našli sme nášho Tomáška. Basák odišiel po tretej platni, narodilo sa mu dieťa a oženil sa. Chcel, aby sme naňho rok počkali, kým si všetko uprace, ale my sme sa rozhodli pokračovať v trojici. Medzi mnou a basákom sa vyskytli aj rôzne medziľudské sračky. Ale tie rozbroje nakoniec naše kamošstvo ešte viac stmelili. Vídame sa málokedy, ale vždy je to vrúcne stretnutie. Druhá zostava The Wilderness funguje dodnes.

Ako ste mali nastavené, kedy vybehnete pred ľudí? Niektorí sa najprv na roky zavrú v skúšobni, lebo si myslia, že nie sú dosť dobrí, aby hrali naživo. Ako ste to mali vy?

Robili sme dosť rýchle pokroky. Prvý album sme nahrali po trištvrte roku fungovania. A je to slušná platňa. Mali sme však taký zvláštny prístup. Boli sme napríklad úplne antiinternetová kapela. Vyhýbali sme sa tomu, byť na internete. Spájalo nás aj to, že sme neznášali slovenskú punkovú scénu. Hlavne naše rovesnícke kapely. Všetci chceli znieť ako Konflikt, Davová psychóza alebo Slobodná Európa, boli to kopírky. A bolo to len o tom, že punk, sex, pivo a pičoviny. K tomu vyprázdnené antisystémové heslá, fuck nazis a fuck systém.

Bolo to úplne trapné a pokrytecké. Všetci zneli rovnako, išlo im len o pogo a vykrikovanie fráz, ktoré nemali nijako hlbšie uchopené. My sme si povedali, že budeme zameraní viac na filozofiu a nebudeme používať akordové postupy, ktoré používala každá kapela. Odmietli sme aj internet, hoci všetci ostatní na ňom boli. Náš postoj bol, že keď nás chce niekto počuť, musí dôjsť na koncert. Alebo sa musí dostať k nášmu napálenému cédečku. Takto sme fungovali prvé dva roky.

Aké teda boli prvé koncerty?

Prvý koncert sme hrali na súťaži. Skúšobňu sme mali v dome mládeže v centre Trnavy, bola to taká smradľavá pivnica. Platili sme nejaký smiešny poplatok a riaditeľ centra sa tešil, že tam má kapelu. Raz nás nahovoril ísť na súťaž mladých lokálnych kapiel v miestnom kine. My najprv, že čo? Máme ísť na nejakú pojebanú súťaž? Veď sme pankáči! Ale potom sme zistili, že môžeme dostať ospravedlnenku do školy, tak sme išli.

Pred súťažou sme sa totálne najebali. Zohnali sme si pivá, sedeli sme tam, okolo boli všetky tie ostatné kapely a strašne sa snažili. Nikto neriešil, že nie sme plnoletí a pijeme. Chodili sme von fajčiť a po všetkých sme zazerali.